

Гуржій А., Яцишин А., Полященко І. Актуальність створення освітніх онлайн-енциклопедій. Актуальні питання сучасної інформатики. Зб. н. праць, 2021 р.

Гуржій А.М.,
академік НАПН України, доктор технічних наук, професор,
Яцишин А.В.,
доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник,
Полященко І.М.,
старший науковий співробітник
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України,
м. Київ, Україна

АКТУАЛЬНІСТЬ СТВОРЕННЯ ОСВІТНІХ ОНЛАЙН-ЕНЦИКЛОПЕДІЙ

Погоджуємося з думкою, про те, що одним із завдань будь-якої національної енциклопедії є єднання дорослих громадян кожної країни у їхніх уявленнях про себе і світ. Енциклопедії вважаються найавторитетнішим джерелом знань про певну країну, а тому вони належать до атрибутів державності, як герб і прапор [2].

Наразі вітчизняна енциклопедична справа активно реагує на виклики цифрового суспільства. У дослідженні [3] коротко описано ключові дати появи зарубіжних електронних енциклопедій. Світова енциклопедистика використовує цифрові технології вже понад 30 років. «Найвідоміша у світі енциклопедія «Britannica» відмовилася від друкованої версії й остаточно перейшла у формат онлайн-видання у 2012 р., хоча в мережі Інтернет вона з'явилася ще у 1994 р.; вперше комп'ютерна версія цієї енциклопедії з'явилася ще в 1981 р., а доступною на компакт-дисках була від 1989 р.». Такі відомі енциклопедії як «Collier's Encyclopedia» та «Americana» також давно функціонують лише в цифровому форматі. Найпершою ж суто електронною енциклопедією (без паперового аналога) була «Encarta» енциклопедія від корпорації «Microsoft» (створена у 1993 р.). Це електронна, але не мережева енциклопедія. Останню найповнішу версію видання «Encarta» було випущено у 2007 р. в DVD-форматі, що містить понад 68 тисяч статей, безліч статистичної інформації, фрагментів відео, фото, вбудований словник та інтерактивну карту світу [3].

З розвитком цифрового суспільства до першочергових завдань Європейська Комісія додала завдання щодо розроблення Європейської системи змісту цифрової освіти та платформу обміну сертифікованими інтернет-ресурсами для освіти, що підтверджує актуальність створення якісних платформ сучасного, науково достовірного освітнього контенту з високими показниками зручності й простоти використання [6].

Тому, вітчизняні фахівці актуалізували питання щодо розробки якісних енциклопедій, які будуть функціонувати як онлайн-енциклопедії і

служувати надійним джерелом достовірних відомостей і знань з різних галузей. Як зазначає Болтівець С. [2] використання інформаційних баз на зразок «Енциклопедії Сучасної України», крім їхнього прямого призначення – слугувати неупередженим джерелом об'єктивних знань, має, також, бути соціальний ефект від енциклопедичного знання. Досягнення соціального ефекту, як і його економічного, військового та інших вимірів, можливе лише шляхом поширення енциклопедичних знань». У роботі [6] вказано, що сучасний етап цифрової трансформації вітчизняної освіти потребує широкого впровадження засобів для оприлюднення, уніфікації та систематизації понятійно-термінологічного апарату науково-педагогічних і психологічних досліджень.

Найближчим часом очікується створення Європейського центру цифрової освіти, що об'єднає зусилля країн для міжгалузевої співпраці, обміну цифровим навчальним контентом, узгодження стандартів, сумісності, доступності та забезпечення якості цифрової освіти. Для України бути частиною «цифрової» економіки світу та не залишитися осторонь – означає вже сьогодні почати розробляти екосистему взаємодії громадян з соціальними програмами, послугами та інформацією, насамперед психолого-педагогічної галузі [6].

Проаналізувавши наукові роботи [3, 4, 5] та джерела Інтернет, визначено, що виділяють такі типи електронних енциклопедій:

1) цифрові версії друкованих енциклопедій – електронні копії паперових аналогів: представлені у вигляді електронних книг PDF, DjVu або FB2-формату, що зберігають відповідну сторінкову структуру і розмітку та розміщені в електронних бібліотеках, репозитаріях, архівах чи на сайтах установ;

2) онлайн-енциклопедії (веб-енциклопедії) – окремі самостійні енциклопедичні веб-проекти, із спеціально розробленим сайтом, технічні можливості якого забезпечують швидкий пошук, читання, редагування, опрацювання відомостей в ній. Текстовий контент таких Інтернет-ресурсів може бути доповнено звуковим, фото- чи відеорядом.

У публікації [3] наголошено, що електронні енциклопедії мають переваги у порівняно з друкованими. Одна з прикметних особливостей електронних енциклопедичних видань є мультимедійність – наявність у їхньому змісті зображень, аудіо- та відеоматеріалів.

Також, до переваг енциклопедій, належить те, що статті сучасних фахових енциклопедій створюють кваліфіковані автори, які самим фактом їх написання засвідчують свою компетентність у відповідних питаннях і проблемах. Тому, використання «Енциклопедії Сучасної України» та низки галузевих, регіональних енциклопедій, виданих як академічними, так і позаакадемічними колективами, є джерелом пошуку достовірних і сучасних відомостей [2].

Для вирішення окреслених вище завдань вітчизняні вчені запозичують досвід зарубіжних колег щодо розробки онлайн-енциклопедій для різних галузей знань. Фахівцями Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України заплановано розробити відкриту інтернет-платформу «Українська електронна енциклопедія освіти», яка є цифровим інформаційним ресурсом, що проектується, підтримується і розвивається у світовому відкритому інформаційному науково-освітньому просторі, та буде зорієнтована на висвітлення питань освіти, педагогіки й психології.

Список використаних джерел та літератури

1. Биков В.Ю., Пінчук О.П., Лупаренко Л.А. Проблема формування й актуалізації поняттєво-термінологічного апарату педагогіки і психології у цифрову епоху. *Звітна наукова конференція ІТЗН НАПН України*. Київ, 2021.
2. Болтівець Сергій. До питання створення національної довідкової служби енциклопедично-освітнього спрямування. *Енциклопедичний вісник України*. 2019. Вип. 11. С. 31-39. <https://doi.org/10.37068/evu.11.3>
3. Железняк М. Українська електронна енциклопедистика: тенденції розвитку та місце в інформаційному просторі держави. *Енциклопедичний вісник України*. 2017. Вип. 8–9. С. 7–21. <https://doi.org/10.37068/evu.8-9.1>.
4. Железняк М.Г., Іщенко О.С. Онлайн енциклопедії США як сучасні освітні ресурси. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2021. 84(4), 339-353. <https://doi.org/10.33407/itlt.v84i4.4410>.
5. Лупаренко Л. Еволюція відкритих електронних науково-освітніх систем і їх використання у вітчизняному освітньому просторі. *Зб. наук. пр. Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2021. 25(2), 236-272. <https://doi.org/10.32453/pedzbirnyk.v25i2.775>.
6. Пінчук О.П., Лупаренко Л.А. Процедура розгортання відкритої Інтернет-платформи «Українська електронна енциклопедія освіти». *Зб. матеріал III Всеукр. конф. «Теоретико-практичні проблеми використання математичних методів та комп'ютерно-орієнтованих технологій в освіті та науці»* (28 квітня 2021 р.). К., 2021, С. 134-137.